

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

1-TOM, 4-SON. 2025

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

УДК: 616-092.11

SEMIRISHNING ZAMONAVIY PATOFIZIOLOGIK ASPEKTLARI

Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna

<https://orcid.org/0000-0003-2559-4549>

email: gulnoza_ganisher@mail.ru

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Patologik fiziologiya kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Turg'un patologik ortiqcha tana vazni (asosan yog 'massasi va TG tufayli): erkaklarda 20% dan ortiq va ayollarda 25% deb hisoblanadi. JSST ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisining 7 foizi semirib ketgan va 35-64 yoshdagi odamlarning 50 foizidan 75 foizigacha ortiqcha vaznga ega. Tana vazni ideal darajadan 29% ga oshganda, biz semirishning I darajasi haqida, 30-49% - II daraja, 50-99% - III daraja, 100% yoki undan ko'p - IV daraja haqida gapiramiz.

Kalit so'zlar: semizlik, ishtaha, yog 'to'qimalari.

СОВРЕМЕННЫЕ ПАТОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОЖИРЕНИЯ

Абдирашидова Гульноза Аблакуловна

<https://orcid.org/0000-0003-2559-4549>

email: gulnoza_ganisher@mail.ru

Самаркандский государственный медицинский университет, старший преподаватель кафедры патологической физиологии

Аннотация. Рассматривается как стойкий патологический избыток массы тела (главным образом за счет массы жиров и ТГ): более 20 % у мужчин и 25 % у женщин. По данным ВОЗ, ожирением страдают 7 % населения земного шара, а от 50 % до 75 % людей 35-64 лет имеют избыточную массу тела. Когда масса тела превышает идеальную на 29 %, речь идет о I степени ожирения, на 30-49 % – о II степени, на 50-99 % – о III степени, на 100 % и более – о IV степени ожирения.

Ключевые слова: ожирение, аппетит, жировая ткань.

MODERN PATHOPHYSIOLOGICAL ASPECTS OF OBESITY

Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna

<https://orcid.org/0000-0003-2559-4549>

email: gulnoza_ganisher@mail.ru

Samarkand State Medical University, Senior Lecturer, Department of Pathological Physiology

Abstract. It is considered as a persistent pathological excess of body weight (mainly due to the mass of fats and TG): more than 20% in men and 25% in women. According to WHO, 7% of the world's population suffers from obesity, and from 50% to 75% of people aged 35-64 are overweight. When body weight exceeds the ideal by 29%, we are talking about the first degree of obesity, by 30-

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

1-TOM, 4-SON. 2025

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

49% - about the second degree, by 50-99% - about the third degree, by 100% and more - about the fourth degree of obesity.

Key words: obesity, appetite, adipose tissue.

Semizlik salbiy biologik ahamiyatga ega. U hayot davomiyligining qisqarishi va o'limning ko'payishi (10-50% va undan ko'p), turli xil klinik asoratlar rivojlanishining tezlashishi va intensivligining oshishi bilan namoyon bo'ladi (insulinga bog'liq bo'lmagan qandli diabet, arterial gipertenziya, yurak yetishmovchiligi, tromboflebitlar, ovqat hazm qilish tizimi funksiyalarining buzilishi, xolestazlar, jigar steatozi, osteoxondroz, immunitet tanqisligi, infeksiyalar, intoksikatsiyalar, o'smalar va boshqalar).

Birlamchi semizlik neyroendokrin tizim, asosan gipotalamus va yog' to'qimasi (adipotsitlar) o'rtasidagi, shuningdek, o'n ikki barmoqli ichakning enterin tizimi, buyrak usti bezlari, oshqozon osti bezi va yog' to'qimasi o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri va teskari aloqalarning buzilishi natijasida organizmga ortiqcha oziq-ovqat (ayniqsa lipid-uglevod) kirishiga hissa qo'shadigan ishtahaning oshishi (bulimiyagacha) natijasida yuzaga keladi.

Kelib chiqishiga ko'ra semirish turlari

BIRLAMCHI (gipotalamik)

- neyro-endokrin genezli
mustaqil kasallik

IKKILAMCHI (simptomatik)

- energiya sarflanishi
pasayishi, lipidlar sintezi
kuchayishining oqibati

Adipotsitlar soni va o'lchami oshishiga ko'ra semirish turlari

gipertrofik

giperplastik

aralash

Ishtaha va ovqatlanish motivatsiyasining oshishiga ochlik markazining (ventro-lateral gipotalamus) uzoqroq va yaqqol qo'zg'alishi olib kelishi isbotlangan. Oxirgisi enterin peptidlari (xolestistikinin, bombezin, somatostatin, VIP) va gipotalamik peptidlar (kortikoliberin, glyukagonga o'xshash peptid), shuningdek, neyrotransmitter atsetilxolin yetishmovchiligiga javoban Y neyropeptid sintezining oshishi va ayniqsa, lipotsitlar leptin sintezi yoki biologik faolligining pasayishiga javoban yuzaga keladi (mutlaq leptin yetishmovchiligi rivojlanganda). Ochlik markazi endorfinlar, enkefalinlar, somatoliberinlar, insulin va leptinlarning ta'sirida va ortiqcha hosil

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO‘YI TIBBIYOT JURNALI

1-TOM, 4-SON. 2025

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

bo‘lishida ham faollashadi (ammo ular gipotalamus tomonidan Y neyropeptid sintezini tormozlay olmaganda, ya’ni nisbiy leptin yetishmovchiligi rivojlangan hollarda).

Birlamchi semizlikning yetakchi klinik shakli alimentar-konstitutsional semizlik (android, ginekoid va boshqalar) hisoblanadi.

Birlamchi semizlik parhez bo‘yicha bo‘sag‘a effektiga ega additiv-poligen kasallik sifatida qaraladi. Uning rivojlanishida irsiyat juda muhim rol o‘ynaydi. Shunday qilib, agar ota-ona semizlikdan aziyat chekmasa, bolada birlamchi android semizlik faqat 14% hollarda paydo bo‘lishi mumkin. Agar ota-onalardan biri semiz bo‘lsa, bolada android semizlik 56% hollarda paydo bo‘lishi mumkin, agar ikkala ota-ona ham semiz bo‘lsa, ularning bolalarida semizlik 78% hollarda paydo bo‘lishi mumkin.

Shuni esda tutish kerakki, agar odam yog‘larni ovqat bilan iste’mol qilsa, ayniqsa ularning katabolizmi normal yoki pasaygan bo‘lsa, yog‘ kletchatkasida yog‘larning to‘planishi sodir bo‘ladi.

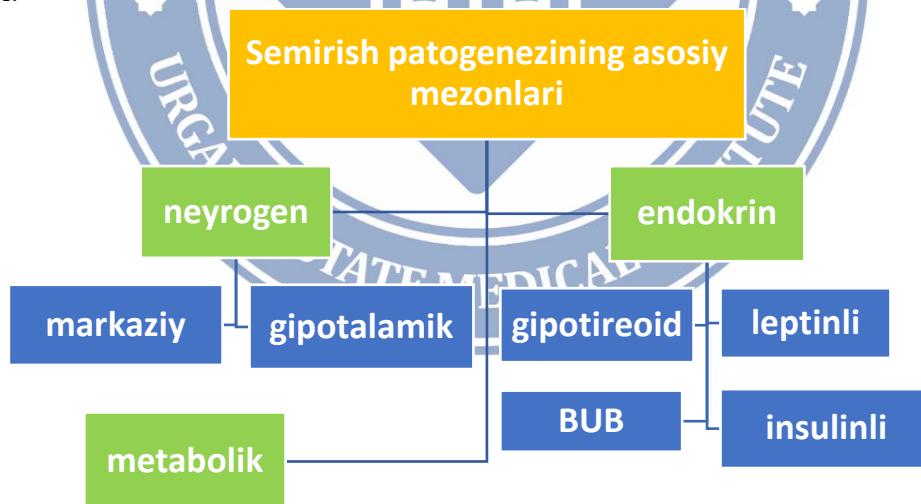
Ikkilamchi semizlik - leptin hosil bo‘lishi yoki ta’sirining birlamchi nuqsoni bilan bog‘liq bo‘lmagan neyroendokrin tizimining turli bo‘g‘inlarida patologik jarayonlar tufayli yuzaga keladigan u yoki bu sindrom.

Ikkilamchi semizlikning markaziy va periferik shakllari farqlanadi.

Semizlikning markaziy shakllariga Itsenko-Kushing kasalligi, gipofizning bazofil adenomasi, adipozogenital distrofiya, yoshlik dispuitarizmi va boshqalar kiradi.

Semizlikning periferik shakllariga Itsenko-Kushing sindromi, gipogonadizm, insulinga bog‘liq bo‘lmagan qandli diabet, giperinsulinizm va boshqalar kiradi.

Ikkilamchi semizlik yog‘ to‘qimasida yog‘ to‘planishining kuchayishi yoki yog‘ to‘qimasida TG sarflanishi (mobilizatsiyasi) susayishi yoki uglevodlardan ortiqcha yog‘ hosil bo‘lishi natijasida yuzaga keladi.

Uglevodlardan yog‘ hosil bo‘lishi aynan yog‘ to‘qimasida ko‘proq ifodalangan, chunki bu to‘qimada uglevodlar almashinuvining pentoz sikli boshqa to‘qimalarga nisbatan kuchliroq ifodalangan.

Semizlikning rivojlanishida lipogenez jarayonlarining faollashuvi va/yoki adipotsitlarda lipoliz jarayonlarining tormozlanishi katta ahamiyatga ega. Bu insulin hosil bo‘lishi va ta’siri kuchayganda, organizmga a2-adrenomimetiklar kiritilganda, STG, GTG, AKTG, TTG, glyukokortikoidlar, tireoid va jinsiy gormonlar, katexolaminlar sintezi va biologik faolligi pasayganda, SAT faolligi susayganda va parasimpatik tizim faollashganda sodir bo‘ladi.

Yog‘ to‘planishining mahalliy shakllari har xil miqdordagi lipomalar (gipertrofiyalangan adipotsitlardan tashkil topgan xavfsiz o‘smalar) hosil bo‘lishi bilan tavsiflanadigan, har xil

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO‘YI TIBBIYOT JURNALI

1-TOM, 4-SON. 2025

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

o‘lchamdagi lipomatozda yuzaga keladi. Ularning rivojlanishi asosida uglevodlarning TG ga o‘tishiga yordam beradigan fosfofruktokinaza fermenti regulyator qismining irsiy yoki orttirilgan nuqsoni yotadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Samieva G. U., Abdirashidova G. A., Sobirova Sh B. Prognostic value of cytokine spectrum and their changes in primary and recurrent laryngotracheitis in children //Innovative research: problems of implementation of results and directions of development. – 2017. – С. 103.
2. Самиева Гулноза, Абдирашидова Гулноза, Курбанов Голиб Патогенетические аспекты эндогенной интоксикации и ее влияние на течение различных форм стенотического ларинготрахеита у детей // Обозрение европейской науки. 2018. №9-10-2.
3. Utkurovna S. G., Bahtiyarovna S. S., Gulnoz A. Integrated Approaches to The Diagnosis, Treatment, And Prevention of Stenosing Laryngotracheitis In Children //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 03. – С. 2020.
4. Саидова, Ф. С., Г. У. Самиева, and Г. А. Абдирашидова. "Дефицит микронутриентов у детей дошкольного возраста." Журнал биомедицины и практики 7.1 (2022).
5. ОСОБЕННОСТИ ПАТОГЕНЕЗА, ОПТИМИЗАЦИЯ ПРОФИЛАКТИКИ И МЕТОДЫ ИНТЕНСИВНОЙ ТЕРАПИИ ОСЛОЖНЕНИЙ У БЕРЕМЕННЫХ С ХРОНИЧЕСКИМ ДВС-СИНДРОМОМ М.К. Эргашевна, А.Г. Аблакуловна, М.Б. Аминовна - Тематический журнал образования, 2022
6. FEATURES OF ETIOPATHOGENESIS OF DRY EYE SYNDROME IN WOMEN OF KASHKADARYA REGION. SG Utkurovna, AG Ablakulovna, OF Orifjonovna - JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE, 2023
7. Utkurovna S. G., Ablakulovna A. G. Pathophysiology of the triad of young sports girls aspects //Конференции. – 2020.
8. Саидова Ф. С., Самиева Г. У., Абдирашидова Г. А. Дефицит микронутриентов у детей дошкольного возраста //Журнал биомедицины и практики. – 2022. – Т. 7. – №. 1.
9. Approximate solution of some linear delay differential equations in medicine A Abdirashidov, G Abdirashidova - ISJ Theoretical & Applied Science, 12 (80), 2019
10. Samieva Gulnoza Utkurovna, Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Narzullaeva Umida Rahmatullaevna, Toirova Sakina Bahodirovna, Mamadiyarova Dilshoda Umurzakovna The condition of pro-and antioxidant systems in children with acute laryngotracheitis with immunomodulating therapy // Достижения науки и образования. 2019. №10 (51).
11. Абдирашидова Гулноза Аблакуловна, Бакиев Шавкат Шерзодович. ЦИТОКИН БЎРОНИ ПАТОФИЗИОЛОГИЯСИ // FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA [Jild: 03Nashr: 3(2024)]ISSN:2992-8915
12. Абдирашидова Гулноза Аблакуловна, Бакиев Шавкат Шерзодович. ПРОГНОСТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СПЕКТРА ЦИТОКИНОВ И ИХ ИЗМЕНЕНИЯ ПРИ ПЕРВИЧНЫХ И РЕЦИДИВИРУЮЩИХ ЛАРИНГОТРАХЕИТАХ У ДЕТЕЙ // UNIVERSAL JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES, VOLUME 2, ISSUE 9 (2024), P 87-92.
13. Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Bakiyev Shavkat Sherzodovich, YURAK-QON TOMIR TIZIMINING BALANDLIK HOLATIDA GIPOKSIYAGA ADAPTATSIYASI PATOFIZIOLOGIYASI // ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE International scientific-online conference-2024, P 11-17.
14. Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, YURAK-QON TOMIR TIZIMINING BALANDLIK HOLATIDA GIPOKSIYAGA ADAPTATSIYASI PATOFIZIOLOGIYASI // MODELS AND

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

1-TOM, 4-SON. 2025

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

- METHODS IN MODERN SCIENCE International scientific-online conference-2024, P 88-95.
15. Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, DIABETIK ATEROTROMBOZ PATOGENEZIDA YANGI JIHATLAR // FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA [Jild: 03Nashr: 5 (2024)]ISSN:2992-8915, 74-76 b.
 16. Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, UMUMIY XAVF OMILLARI VA MEXANIZMLARIGA EGA YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARI VA SARATON PATOFIZIOLOGIYASI // FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA [Jild: 03Nashr: 5 (2024)]ISSN:2992-8915, 150-155 b.
 17. Самиева Гулноза Уткуровна, Абдирашидова Гулноза Аблакуловна, Бакиев Шавкат Шерзодович, ЦИТОКИН БЎРОНИ ПАТОФИЗИОЛОГИЯСИГА ЗАМОНАВИЙ ҚАРАШЛАР // Биология ва тиббиёт муаммолари 2024, №1 (151), 431-435 b.
 18. GAFFAROV Ganisher Karimovich, ABDIRASHIDOVA Gulnoza Ablakulovna, & Bakiyev Shavkat Sherzodovich. (2024). TO'R PARDA KO'CHISHI PATOFIZIOLOGIYASI. FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI | JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION, 3(5), 231-236.
 19. Abdirashidova, G. . (2024). MATHEMATICAL MODELING OF DIAGNOSTIC CRITERIA FOR ASSESSING THE TREATMENT OF ENT DISEASES. Естественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования, 3(8), 4-11.
 20. Gaffarov, G. ., & ABDIRASHIDOVA, G. (2024). TO'R PARDA KO'CHISHI PATOFIZIOLOGIYASIGA ZAMONAVIY QARASHLAR. Наука и технология в современном мире, 3(9), 48-53.
 21. Abdirashidova, G. . (2024). BALANDLIK HOLATIDA GIPOKSIYANING YURAK-QON TOMIR TIZIMIGA TA'SIRI FIZIOLOGIYASI VA PATOFIZIOLOGIYASI. Наука и инновация, 2(22), 50-56.
 22. ОБЩИЕ ПАТОГЕНЕТИЧЕСКИЕ ПУТИ РАКА И СТАРЕНИЯ. (2024). *Международный журнал искусственного интеллекта*, 4 (08), 24-27. Джумаев Абдулазиз, Аксатов Исломбек, Рашидов Джахонгир, Умаров Шоджахон, Пармонов Ойбек, Абдирашидова Гульноза